

สำรวจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา
A SURVEY OF DISSEMINATING BUDDHISM OF THAI BUDDHIST
MISSIONARY MONKS IN THE UNITED STATE OF AMERICA

พระมหาสุริยา วรเมธี*

บทคัดย่อ

การสำรวจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ แนวคิดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพระไตรปิฎก เป้าหมายและวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรคือ กลุ่มผู้บริหารโครงการพระธรรมทูตสายต่างประเทศได้แก่สมัชชาสงฆ์ไทย หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการฝึกอบรมพระธรรมทูตและจากพระธรรมทูตที่ปฏิบัติงานและเคยปฏิบัติงานเป็นพระธรรมทูตในประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 100 รูป ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบบังเอิญ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบผสมผสานทั้งปริมาณและคุณภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศถือได้ว่าเป็นความผลงานที่โดดเด่นของพระสงฆ์ไทยที่ทำให้คนทั่วโลกให้การยอมรับในความรู้ความสามารถ มีความเชื่อมั่นในการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากพระพุทธศาสนาไม่ได้บังคับให้บุคคลต้องยอมจำนนในการนับถือ หรือการปฏิบัติแต่หากเป็นการเชิญให้ทดลองปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนา เป็นการเปิดโอกาสให้ดำเนินชีวิตตามวิถีแห่งผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยตนเอง พระธรรมทูตจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการขับเคลื่อนกงล้อแห่งธรรมให้กระจายไปอยู่ทั่วทุกมุมโลก การที่จะปฏิบัติภารกิจอันสำคัญยิ่งนี้ให้เกิดผลสำเร็จได้นั้น ท่านจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจถึง แนวคิดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพระไตรปิฎก รวมทั้งมีเป้าหมาย และวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ ในแต่ละสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่แตกต่างกัน ภาษาในท้องถิ่นนั้นรวมถึงมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, พระธรรมทูตไทย, การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพระไตรปิฎก

* ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ABSTRACT

The research on “A Study of Concept and Principle in Disseminating Buddhism of Thai Buddhist Missionary Monks in the United States of America” is a survey research with the objective in spreading the concept of disseminating Buddhism from Tepitaka, studying the concept, goal and the way of disseminating Buddhism of the Thai Buddhist missionary monks in the United States of America, including the study of problems and obstacles in disseminating Buddhism. For collecting data, the researcher use the questionnaire and interview for collecting the data from the people such as a group of administrators of the project of overseas Thai missionary monks, consisting of the General Assembly of the Thai monks, the office responsible for training the Thai missionary monks and from 100 Thai missionary monks who are performing their duty and used to perform their duty as missionary monks in the United States of America. The data collecting has been done by way of random. The data analysis is used by the mixture of both quantitative and qualitative research.

Keywords : Disseminating Buddhism, Thai Buddhist Missionary Monks, disseminating Buddhism from Tepitaka.

1. บทนำ

แนวคิด วิธีการและเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตเป็นไปตามหลักพุทธโอวาท แสดงธรรมให้เหมาะสมกาลเทศะ มีเหตุผล แสดงธรรมด้วยจิตเมตตา โดยมุ่งประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ ไม่แสดงธรรมโดยยกตนข่มท่านและไม่เสียดสีข่มขู่ผู้อื่น เป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ เกื้อกูล ความสุข แก่บุคคลทั้งที่เป็นชาวพุทธและมีใจชาวพุทธ มุ่งที่จะพัฒนาศักยภาพของบุคคลในการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง โดยใช้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการชักนำบุคคลให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท เป็นศูนย์รวมจิตใจและกิจกรรมของชาวพุทธในต่างประเทศ โดยมีวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่ตั้ง หรือการจัดกิจกรรมภายในวัดเช่น การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญของชาติ การเทศน์ การปาฐกถา การเขียนบทความ การจัดสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น การเผยแผ่พระพุทธศานานอกที่ตั้ง เช่น การสอน,บรรยายธรรมในสถานศึกษาหรือหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่อยู่นอกวัด การใช้เทคโนโลยี Internet Line Facebook สื่อสารมวลชน วิทยุโทรทัศน์หรือการจัดกิจกรรมทางศานานอกวัด เป็นต้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบเครือข่าย เช่น การจัดกิจกรรมทางวิชาการ การแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การส่งต่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การสร้างเครือข่ายชาวพุทธทั้งฝ่ายฆราวาสและพระสงฆ์ งานที่โดดเด่นเป็นรูปธรรมมากที่สุดคือช่วยเหลือศาสนิกชนไทยที่ประสบความเดือดร้อนและเผยแพร่ทางสื่อ

2. ปัญหาและอุปสรรคการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น พระธรรมทูตยังไม่เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมของประเทศที่ตนไปเผยแพร่ดีพอ ทำให้การสื่อสารกับคนในประเทศนั้นได้ไม่ดีเท่าที่ควร ด้านองค์กรสงฆ์ที่มีส่วนในการดูแลพระธรรมทูตยังไม่เข้มแข็งพอ จึงให้การสนับสนุนและดูแลได้ไม่ทั่วถึง แม้ปัจจุบันจะมีหลายหน่วยงานที่กำกับดูแลโดยตรงแต่ก็ยังคงครอบคลุมได้ไม่ทั่วถึง เช่นศูนย์ควบคุมดูแลพระไปต่างประเทศก็ทำหน้าที่อย่างหนึ่ง สำนักฝึกอบรมพระธรรมทูตก็ทำหน้าที่อีกอย่าง อบรมพระธรรมทูตแล้วส่วนการคัดเลือกว่าพระสงฆ์รูปใดจะได้เดินทางไปประเทศไหนนั้นเป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง เมื่อผ่านเกณฑ์พิจารณาแล้วก็ต้องผ่านขั้นตอนในการขอหนังสือเดินทาง ขอวีซ่าเข้าประเทศ บางประเทศก็ยากมากและให้เวลาในการพำนักในประเทศนั้น ๆ น้อยทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในสหรัฐอเมริกา

ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการบริหาร การจัดการและการปกครองสำหรับผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ โดยจัดตั้งสถาบันหรือวิทยาลัยพระธรรมทูต เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านงานเผยแพร่พระศาสนาในต่างประเทศ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารกิจการพระธรรมทูต ซึ่งคณะกรรมการฯ ชุดนี้ควรได้รับมอบอำนาจจากมหาเถรสมาคม ให้สามารถเข้าไปดูแลเรื่องการค้าเลือก จัดส่งพระธรรมทูตฯ ไปประจำหรือทำงานในต่างประเทศตามความสามารถของแต่ละท่าน การดูแลเรื่องสวัสดิการ สุขภาพ การเดินทางไปเผยแพร่ การพิจารณาให้ความดีความชอบ และมาตรการลงโทษ พร้อมกันนี้ก็ควรมีบุคลากร และงบประมาณรับรองงานด้านนี้เพียงพอ

4. พัฒนาการของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกา

ซึ่งคณะสงฆ์ไทยได้เริ่มงานการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อปี พ.ศ.2501 โดยมีสมเด็จพระพุทธมาจารย์ (อจ อาสภมหาเถร) วัดมหาธาตุฯ ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่พระพิมลธรรม เป็นพระภิกษุไทยรูปแรกที่ได้รับนิมนต์ จาก ดร.แฟรงค์ บุษแมน ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งและเป็นประธานของขบวนการส่งเสริมศีลธรรม (Moral Rearmament : M.R.A.) ซึ่งรู้จักกันดีในชื่อ เอ็ม.อาร์.เอ. เพื่อไปร่วมงานฉลองอายุครบ 80 ปีของ ดร.แฟรงค์ บุษแมน และฉลองครบรอบ 10 ปีของเอ็ม.อาร์.เอ. ที่มลรัฐมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ประชุมสัมมนาทางด้านส่งเสริมศีลธรรมที่เกาะแม็กกินอร์ ซึ่งตั้งอยู่ในทะเลสาบมิชิแกน เมื่อเสร็จจากการเดินทางไปประชุมดังกล่าว

แล้ว พระพิมลธรรมพร้อมด้วยคณะยังได้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในมลรัฐต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศต่างๆในยุโรปร่วมกับองค์การ เอ็ม.อาร์.เอ. อีกด้วย

เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2512 ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระพิมลธรรม ตำแหน่งเป็นสังฆมนตรีองค์การปกครองและสภานายกมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ท่านได้เดินทางไปรอบโลกเพื่อดูงานพระศาสนา และกลับมากำหนดนโยบาย พร้อมเสนอแนะคณะสงฆ์ไทยในการเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศ อีกทั้งได้จัดส่งพระสงฆ์ออกไปยังประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสหรัฐอเมริกา เพื่อฉลองศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่ต้องการที่พึ่งทางจิตใจ

สำหรับการก่อสร้างวัดไทยอย่างเป็นทางการขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2515 โดยได้ทำการก่อสร้างวัดไทยในนคร ลอส แองเจลิส เป็นวัดแรก ซึ่งประมาณการว่ามีคนไทยกระจัดกระจายอยู่เฉพาะในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประมาณ 150,000 คน และในปี พ.ศ.2517 ก็ได้ก่อสร้างวัดไทยในกรุงวอชิงตัน ดีซี และวัดไทยในมลรัฐอื่นๆเรื่อยๆ จนกระทั่งปัจจุบันนี้ปรากฏว่ามีวัดไทยในสหรัฐอเมริกาที่สังกัดสมัชชาสงฆ์ไทยฯ ทั้งหมด 73 วัด ใน 24 รัฐ วัดต่าง ๆ เหล่านี้ ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในภาคปริยัติและปฏิบัติ และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย เพื่อการปลูกฝังเยาวชนเชื้อชาติไทยให้ได้ศึกษาพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศถือได้ว่าเป็นความผลงานที่โดดเด่นของพระสงฆ์ไทย ที่ทำให้คนทั่วโลกให้การยอมรับในความรู้ความสามารถ มีความเชื่อมั่นในการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากพระพุทธศาสนา ไม่ได้บังคับให้บุคคลต้องยอมจำนนในการนับถือ หรือการปฏิบัติแต่หากเป็นการเชิญให้ทดลองปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนา เป็นการเปิดโอกาสให้ดำเนินชีวิตตามวิถีแห่งผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานด้วยตนเอง พระธรรมทูตจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการขับเคลื่อนงล้อแห่งธรรมให้กระจายไปอยู่ทั่วทุกมุมโลก การที่จะปฏิบัติภารกิจอันสำคัญยิ่งนี้ให้เกิดผลสำเร็จได้นั้น ท่านจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงแนวคิดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพระไตรปิฎกมีเป้าหมาย และวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ ในแต่ละสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่แตกต่างกัน ภาษาในท้องถิ่นนั้นรวมถึงมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

ในการนำแนวคิดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากพระไตรปิฎก ควรมีการพัฒนาด้านวิธีการเผยแผ่ที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน ด้านการเผยแผ่ธรรมใช้ “กลยุทธ์ กลวิธี” และด้านการเผยแผ่ธรรมะในทางจริยธรรม เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

ทางวัดต้องทำงานให้มากขึ้น บุคลากรภายในวัดต้องศึกษาทั้งภาษาอังกฤษและวัฒนธรรม เพื่อขยายงานให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความองอาจและสามารถที่จะอธิบายธรรมะให้กับชาวต่างชาติได้ แม้ว่าส่วนมากจะมุ่งรักษาศาสนิกเดิมที่เป็นการสงเคราะห์ในระดับหนึ่งก็ตาม

การเผยแพร่ศีลธรรมทางสถานีวิทยุหรือโทรทัศน์ และเผยแพร่ศีลธรรมทางวิทยุกระจายเสียง ในชุมชน ยังมีน้อยควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมในด้านนี้ให้มาก

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทาง Internet โดยใช้วิธีสร้างสื่อเท่าที่สามารถสร้างได้ โดยเผยแพร่ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมในชุมชน และควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมในด้านนี้ให้ มากและควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ศึกษาผลการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา
2. ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวัดที่มีประสิทธิภาพในสหรัฐอเมริกา
3. ศึกษารูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในสหรัฐอเมริกา
4. ศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพของพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา
5. ศึกษาประเมินหลักสูตรการฝึกอบรมพระธรรมทูตไทยไปต่างประเทศ
6. ควรเพิ่มจำนวนตัวอย่างที่สำรวจให้มากกว่านี้ทั้งฝ่ายพระธรรมทูตและฝ่ายฆราวาส
7. ควรประเมินผลการอบรมพระธรรมทูตและมีการติดตามการปฏิบัติงาน
8. ควรขยายผลการศึกษาไปสู่ประเทศอื่นๆ ที่มีพระธรรมทูตไปปฏิบัติงาน

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2535. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. 2539. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. 2535. อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. 2539 – 2545. ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงพิมพ์วิญญาน.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. 2541. ธรรมปทฎฐกถา ปฐโม ภาค – อฎฐโม ภาค. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

_____. 2540. วิสุทธิมงคลนาม ปกรณ์วิเสสสส ตติโย ภาค. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, พระพุทธศาสนาแก่งสังคมไทย, กรุงเทพฯ.

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์. 2544. สื่อมวลชนกับวิกฤตศรัทธาในพระพุทธศาสนา. รายงานวิจัยของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นิติ เอี้ยวศรีวงศ์และคณะ. 2538. การปฏิรูปพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. กองทุนรักษัธรรมเพื่อการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา.

- นันทสาร สีสลับ. 2538. เสรีภาพทางศาสนาข้อแนะนำเกี่ยวกับศาสนาในโรงเรียนของรัฐสำหรับผู้ปกครองประเทศสหรัฐอเมริกา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์. 2534. ทฤษฎีบทบาท. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาจิตวิทยาสังคม. โครงการปริญญาโทสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก. 2538. พุทธธรรม. มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหาวินัย ปุณฺณญาโณ. 2544. รู้เรื่องสหรัฐอเมริกาและพระธรรมทูตไทย. สหธรรมิก.
- พระมหาสมทรง สิรินธโรและคณะ. 2528. บทบาทของวัดและพระสงฆ์ไทยในอนาคต. แสงรุ่งการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยร่วมกับสมาชิชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาและกรมการศาสนา. 2545.
- พระธรรมทูตสายต่างประเทศรุ่นที่ 8. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วารสารพุทธจักรปีที่ 57 ฉบับที่ 9 กันยายน 2546. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมาชิชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา. 2547. รายงานการปฏิบัติศาสนกิจของพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา, พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนายหงวน บุญเข้ม. สหธรรมิก.
- สมาชิชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา. 2539. ประวัติวัดไทยในสหรัฐอเมริกา. สหธรรมิก.
- สมาชิชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา. 2534. สงฆ์ไทย. วัดธัมมาราม.
- สุมน อมรวิวัฒน์. 2532. การพัฒนาการเรียนรู้อตามแนวพุทธศาสตร์. โครงการกิตติเมธีสาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.